

Разговор са Његовим Блаженством Архиепископом охридским и Митрополитом скопским Господином Јованом

Био сам неправедно оклеветан, суђен и осуђен

Разговарала Славица Лазих

У својој књизи *Слобода у затвору* Архиепископ Јован сведочио је о страдању – свом, пастве и јерархије Охридске Архиепископије, који нису побегли од страдања, већ су га издржали. Његово сведочење Христа Васкрслог међу тамничким решеткама је по промислу актуелизовање подвига у мученичком етосу новог миленијума. Верујемо да ова књига јасно и сликовито говори, као живо сведочанство, да када победимо страх, постајемо слободни хришћани у којима живи Христос.

Управо Вам је изашло друго издање књиге *Слобода у затвору* коју сте написали током тамновања у злогласном затвору Идризово. Има ли слободе у затвору, да ли сте мислили на слободу од смрти?

– Мислим да слободе има свуда, па чак и у затвору, свакако уколико човек сам себе не пороби. Уколико пак, сам себе пороби, онда нигде неће бити слободан. Слобода је духовна категорија, она није само физичко стање. Најбоље би било да човек буде и духовно и физички слободан, али то се не подудара често. Многи људи су физички слободни, али су духовно поробљени и живе живот као да су нечији робови, или робови самих себе. Мало је људи који су духовно слободни, а још је мање оних који су духовно слободни, али су телесно поробљени. Ето, управо црпећи теме из набројаних варијаната написао сам књигу *Слобода у затвору*.

Током протеклих 13 година, зостављани сте, затварани, живели у прогонству и били утамничени осам пута. Показали сте спремност да пострадавате за истину. Које искушење Вам је било најтеже?

– Истина је да сам задњих 13 година заиста имао велика искушења. Када бих покушао да се сетим које је, ипак, било најтеже, то не бих могао без бола у грудима и сузама у очима. Не знам да ли је то било када ме је један од начелника полиције репетираним пиштољем на силу извлачио из зграде Митрополије у Велесу 2002. године, или када су рушили већ саграђену цркву 2004. године. Да ли је то било када су маскирани разбојници наговорени од тајних служби у Републици Македонији упали у кућу мојих родитеља 2004. године и ошишали косе затеченим монахињама, а затим запалили кућу, или пак када су ми скидали подрасник када сам улазио у затвор 2005. године и када су се договарали да ли треба да ми обрију и браду и ошишају косу? Са болом се сећам и док су ме водили на суђења из затвора, везаних руку, или док су спроводили судске поступке у којима смо унапред знали да ће пресуда бити осуђујућа. Ништа мање није било тешко када су ме понижавали запослени у затворском обезбеђењу, или када ми се упокојио отац, а мени су одобрили само 24 сата за сахрану. Не могу да заборавим када су нам бесправно и незаконски конфисковали црквену имовину, или пак када су осудили на условне затворске ка-

зне осамнаест припадника Православне Охридске Архиепископије, међу којима моју рођену мајку и сестру. Ако користим метафору Јована Богослова рекао бих да кад бих набрајао све, не би стало у свим књигама света. Али ако ипак треба да издвојим једно искушење, издвојићу притисак који ми је на многе начине вршен у затвору да напустим Републику Македонију, моју земљу, уз обећања да ћу одмах бити ослобођен. Помињем ово можда зато што је било међу задњима, али сматрам да је по интензитету било најјаче. Велико је то искушење да знаш да једино од тебе зависи да ли ћеш изаћи из затвора или остати непредвидиво дуго. Ретко који затвореник добија такву шансу, али са друге стране и ретко ко има толико много мотива да одбије то, као што сам ја урадио. Они који су ми нудили и вршили притисак превидели су то да ја не одлучујем само о ономе што је на моју корист, него да испуњавам вољу и одлуке Божије о томе шта је најбоље за Цркву.

Да ли је Ваша одлучност и спремност да до краја останете верни Светом Предању Православне Цркве променила тежак положај верника, монаштва и архијереја које припадници расколничке организације у сарадњи са македонским државним врхом прогањају, спречавајући постојање и живот канонске Цркве у Републици Македонији? Има теолога који кажу да је Ваше Вјерују решило проблем раскола у Македонији?

– Мени је непријатно када треба да објашњавам да постоји прогон Цркве у 21. веку. Црква је прошла многа гоњења кроз протеклих 20. векова од како постоји, и не само што је опстала после свих тих гоњења, већ је она из таквих искушења излазила сјајнија, савршенија и чвршћа. Гонити Цркву у 21. веку указује само на две ствари – или је онај које гони изван свих историјских, културних и друштвених збивања па не зна да Цркву нико и никада није победио, или може бити да прогања Цркву из злурдости без обзира на то што је можда свестан да је никад не може победити. Без обзира на то где да сместите прогонитеље Охридске Архиепископије, сасвим је јасно да се Црква опет прославила. На видуку је да се раскол коначно реши, па је тако све трагично што нам се догодило било плодотворно за сазревање коначног решавања раскола.

Били сте заточени са тридесет затвореника у једној ћелији, осуђених због најсуровијих недела. Ако човек нема теолошко уверење и љубав за Христа, да ли је сужњу теже? Да ли сте имали прилику да видите драматичну борбу са Богом, сусрет и општење са Богом оних који су у тим тешким условима били без вере?

– Много пута је показано, рекао бих и доказано да људи без вере у Бога много теже пролазе кроз животна искушења. Када говорим о вери, не говорим просто о веровању да Бог постоји, већ о вери да

где се налазе. Тако, верујући људи и у затвору много лакше подносе сурове и рекао бих мизерне услове. Али таквих је људи, барем у затвору Идризову, код Скопља, било врло мало. Било је затвореника који су сматрали да је Бог неправедан и да је неправедно што су затворени. Тамновао сам и са онима који су себе сматрали безгрешним, а све остале грешницима који заслужују Божју казну. Трећи су знали да су грешни, али нису имали никакву жељу да се поправе. Волели су лагодан живот о коме маштају многи, а не само криминалци. Али искрено речено, врло је тешко бити верујући човек у затвору Идризову. Тамо као да је све постављено да те деморалише, да те омалодуши, да те обесмисли. Чини ми се да се то не ради намерно, већ са једне стране због мизерног материјалног стања у коме се налази затвор, а са друге стране из немања програма о ресоцијализацији затвореника.

Ваше страдање је сликовито подсетило хришћане да су подвиг у свакодневном животу и подвижничко усхођење према Богу пут у лествици саборности и јединства. Да је сведочење истине призив и дужност. Али, како сте се смиравали и како сте прихватили страдање знајући да сте због очигледне неправде оклеветани и разапети?

– Моја вера ми је помогла да лакше поднесем страдање. Јединство Цркве је достојно да осмисли људски живот, па тако и када се подноси страдање због тог и таквог

смисла, Бог даје снаге да се оно и издржи. Нисам ја ни први ни последњи у овом свету неправедно оклеветан, суђен и осуђен. У Цркви је много људи који су били неправедно осуђени, а неки од њих су и мученички умрли, почевши од самога Христа. Када човек има молитву Цркве и подршку Цркве он много лакше подноси страдање, бол и распеће. Молитва Цркве има ту тајанствену моћ да олакша сваки бол и свако страдање. Сагласно тиме и моја молитва није била да ми Бог олакша муку, него да ми да благодат да могу да поднесем ту муку.

У затвору сте били без мантије и владичанских инсигнија, нисте могли да се причешћујете, биле су Вам забрањене посете најближих и лекарска нега. Како сте осећали благодат која Вас је штитила и јачала, како сте побеђивали гнев према онима који су Вас утамничили?

– Сила Божија управо се у немоћи људској показује, писао је Апостол Павле. То су многи пре мене у свом искуству потврдили, али сваки човек добија шансу у животу да провери ову велику истину. Благодат је предивни дар Божји који показује све своје савршенство и пуноћу управо у људској слабости. Јер, кад је човек јак он не осећа такву потребу за помоћи са стране као што је то потребно слабоме. Нити тражи, нити моли, нити пак очекује благодат. Али човек који зна своју слабост и осећа своју немоћ, много лакше може да распозна тај предивни дар Божји који називамо благодат. А што се тиче гнева против оних који су ме неправедно затворили, то је већ посебна прича. То ми је била најтежа борба у затвору. Већа него са затворском мизеријом, већа него са понижаванима и омаловажаванима, већа него са неизвесношћима. Не могу са сигурношћу да кажем да сам коначно победио гнев, али сам сигуран да сам се борио и сигуран сам да никад не треба престајати борити се са гневом, јер свако добро дело, чак и оно са-

вршено може да пропадне, уколико се не победи мржња према онима који су нам учинили неправду.

Какав извештај сте поднели Сабору о стању слобода православних верника Охридске Архиепископије?

– Већ годинама уназад извештај који подносим Светом Архиепископском Сабору Српске Православне Цркве по тој тачки је непромењен. Нажалост, у Републици Македонији нема верских слобода, али не само верских него после ове задње политичке кризе сви виде да нема ни политичких слобода, о чему сам одавно говорио. Република Македонија, у срцу савремене Европе, само је декларативно демократска, али владавина права и верске слободе уопште се не практикују. Под таквим условима врло је тешко за све вернике Православне Охридске Архиепископије. Али, то је наш крст којим се спасавамо. Нека нам само Бог буде на помоћи. Надам се да ћемо некако издржати.

Да ли по питању раскола тзв. МПЦ и даље влада општа сагласност у Православним Црквама?

– Ниједна Православна Црква не признаје Македонску Православну Цркву, а ја мислим да не може ни бити другачије. Раскол у Македонији није ни од јуче ни од прејуче, он траје већ скоро 50 година. Све Цркве су имале прилику да се упознају са разлозима тог раскола и, као што је познато, нико не може подржати МПЦ у њеним пучистичким дејанијима. У Цркви се све добија уз благослов и канонским путем, не револуцијом и пучем.

Има ли наговештаја да македонске власти омогуће регистрацију Охридске Архиепископије? Да ли је суд за људска права у Стразбуру, коме сте упутили молбу донео решење?

– Не, нема никаквих наговештаја да би власти у Републици Македонији регистровале Охридску Архиепископију. Суд за људска права још није донео решење о томе, али чак и кад би донео сматрам да би власти у Македонији урадиле све да то избегну. На крају крајева није регистрација нешто што је најважније, нека нас само оставе на миру, да у миру служимо Богу, па друго како хоће. Јасно је свима да ми постојимо и без регистрације од стране те владе која у 21. веку гони хришћане.

Да ли се број свештеника и верника Охридске Архиепископије смањило током Вашег утамничења и какав је њихов духовни живот у Македонији данас? Како Ви и Ваши Архиепископије успевате да очувате јединство а знамо да је Црква прогоњена?

– Напротив. Број свештеника и верника се повећава. Нашој Цркви приступају свесни и савесни хришћани, они који су већ sazрели и који су спремни да трпе и гоњења. Они су сами свесни да је јединство Цркве смисао живота са Богом. Без јединства са Богом и без јединства са телом Његовим, које је Црква, човек губи сваки смисао постојања. Пошто су верници Охридске Архиепископије потпуно свесни тога, није нека велика тешкоћа очувати јединство међу њима, чак и под околностима прогона у коме се налазимо већ годинама уназад.

Да ли је македонска јавност упозната са суштином раскола и истином о лажним оптужбама против Вас? Постоји ли опасност да грађани Македоније, изложени вишегодишњој расколничкој демагогији коју подупиरे државни врх, ту саблазан историје објективизују и потпуно прихвате као историјску нужност? Да ли је хришћанство у Македонији поробљено духом актуелних догађања?

– Јавност у Македонији је под огромним утицајем средстава информисања која су под директним утицајем владајуће политике. Тек недавно појавили су се неки покушаји да се одређени медији ослободе канци власти која их је чврсто притиснула. А власт нас је без икаквог правог разлога прогласила за издајнике македонштинне. Ми наравно нисмо нешто посебно заинтересовани за ту болесну и извитоперену националшовинистичку теорију, али ми смо становници Македоније и волимо своју земљу јер то нам је отаџбина. Е сад, неко је умислио да је њему Македонија више отаџбина него нама па је узурпирао право да нас назива издајником. Све то показује једну незрелост, не само друштвену, не само културну, већ и државотворну, што се управо и видело и ових дана кад је у Македонији избила велика друштвена и политичка криза.

Једна од омиљених мисли Владике Николаја је да народ кроз своје мученике и жртве постаје зрео и зна да цени Божију милост. Предстоји сурова борба која тражи жртве и патњу – да ли је народ спреман за тај пут подвига?

– Охридској Архиепископији приступају свесни и савесни хришћани, они који су већ sazрели и који су спремни да трпе гоњења, затварања, али и сваки други пут подвига. ■■